

Saarnamiehiä vai ateisteja – kuva aikamme radikalismista

Teologisen instituutin tutkija Timo Eskola on syksyn avaukseksi julkaissut uuden kirjan "Ateistit alttarilla. Miksi papit kiistävät uskonoppeja?" Eskolan kirjassa pohditaan teologisen radikalismien luonnetta ja perusteita. Seuraavassa muutama kysymys ajankohtaisen kirjan tekijälle.

Kiistävätkö papit todella uskonoppeja, kuten otsikossa väität?

Papeilla on tänä päivänä aika paljon vaikeuksia uskonoppien kanssa. Iltapäivälehtien palstoilta on saanut vuosien varrella moneen eri kertaan lukea, miten pastori on joutunut harhaoppisyytteen takia tuomiokapitulin tarkastajien eteen vastaamaan opetuksestaan.

Pappien ja lehtorien uskonkäsityksistä tehdyssä tutkimuksessa (kirjassa Nieme- lä, *Uskonko niin kuin opetan?*) puolestaan todettiin viime talvena, että vain puolet papeista ajattelee Raamatussa kuvattujen ihmeiden tapahtuneen oikeasti. Kolmasosa papeista epäilee Jeesuksen neitseestäntymistä. Helvetin olemassaoloon uskoo miehistä vielä kolme neljäsosaa, mutta naisteologeista tutkimuksen mukaan enää hieman yli puolet. Esitän kirjassani monia konkreettisia esimerkkejä tällaisesta ajattelusta.

Onko kirjassa siis käytännön esimerkkejä?

Kyllä. Monet teologit ovat puheissaan ja kirjoituksissaan jo pitkään esittäneet näkemyksiä, joissa kirkon usko asetetaan kyseenalaiseksi. Pysin keskustelemaan akateemiseen tapaan, ja esittelen kirjassa kymmeniä suoria lainauksia, joissa milloin kiistetään Jeesuksen neitseestäntymisen, milloin taas Jeesuksen jumaluus. Jokainen voi halutessaan etsiä alkuperäisen kirjoituksen ja tarkistaa asian sieltä.

Joku saattaa pitää lainausten käyttöä liian kohtikäyväenä, mutta itse ajattelen asian olevan juuri päinvastoin. Nämä teologithan ovat tieteen tahtoen yrittäneet saada keskustelua kirkossa aikaan. Niinpä esimerkeissäni on mm. puheita kirkolliskokouksesta, kirkkopäiviltä, pappeinkokouksista sekä saarnoista. Näkemykset eivät suinkaan ole olleet piilossa.

Mistä oppien kumoaminen johtuu?

"Teologinen radikalismi on vanha asia. Valitustuksen kirkkokritiikistä kahdensadan vuoden takaa on edetty monen vaiheen kautta ns. postmoderniin filosofiaan. Eri suuntauksista on jäänyt kirkon sisälle väittämiä, jotka näyttävät kasautuvan ja pyrkivän yhteisvoimin pintaan. Yliopistojen koulukunnat ovat olleet radikaaleja jo pitkään. Niinpä pappien koulutuksessa näkemykset ovat jo kauan sitten irtautuneet luterilaisen uskonkäsityksen näkemyksistä. Käytännössä nuoret teologit oppivat radikaalit näkemyksensä siis pappiskoulutuksessa – niin käsittämättömältä kuin se kuulostaakin.

Minkälaisista opeista sitten on kyse?

Esimerkit ovat perinteisen kristillisen uskon näkökulmasta varsin hätkähdyttäviä. Jotkut papit kiistävät syntien sovituksen ja viimeisen tuomion. Jotkut taas ajattelevat, että kristinusko ei ole pelastava uskonto, vaan kaikki uskonnot ajavat samaa asiaa.

Ulkopuolisen silmin tällainen opetus tietysti vaikuttaa kirkonvastaiselta propagandalta. Armon julistamiselle ei silloin ole enää perusteita. Tutkijan mieleen nousee väistämättä kysymys, onko kirkko vetämässä mattoa omien jalkojensa alta.

Eikö tämä vaikuta jo käsitykseen pelastavasta uskosta?

Senhän se tekee. Radikalismien lähtökoh- tana on ollut ajatus siitä, että nykyaikai- seen maailmankuvaan ei mahdu ajatusta synnistä. Ja jos ei ole syntiä, ei tarvita sovitustakaan. Tämän seurauksena käsi- tys koko kristinuskon luonteesta muuttuu. Jeesusta ei julisteta enää Vapahtajana, vaan jonkinlaisena keskustelukumppanina tai arkielämän esimerkin antajana. Monien teologiiden opetuksessa armousko onkin vaihtunut etiikan ja lähimmäisenrakkau- den julistamiseksi. Kaikki eivät enää edes ymmärrä, mitä eroa näillä kahdella on.

Entä sitten käsitys Jumalasta?

Nykyään jopa käsitys Jumalasta elävänä persoonana on vaakalaudalla. Suomes- takin löytyy esimerkkejä teologeista, jotka eivät enää puhu jumaluudesta per- soonallisena Luojana, jolla olisi sanoma ihmisille. Sen sijaan jumaluutta pidetään persoonattomana voimana, joka ei suin- kaan synny maan päälle pelastaakseen syntiset taivaaseen.

Onko tämä syy siihen, että puhut ateismista?

Teologisen radikalismien hämmästy- tävimpiä piirteitä on se, että käytetyt perusteet ovat usein samoja kuin ateis- tien uskonnonvastaiset perusteet. Ra- tionalismiin sopeutunut opetus on uutta etsiessään tullut samastuneeksi kirkon- vastaisiin näkemyksiin. Olen kirjassa verrannut teologiiden käsityksiä erään tun- netun ateistin, professori V. T. Aaltosen

ajatuksiin. On varsin outoa, että molem- mat vetoavat aivan samoihin väittämiin.

Olen kirjassa arvioinut tällaisen ajat- telun perusteita. Syy näkemyksiin löytyy siitä, että molemmat ajattelijat yrittävät sopeuttaa Raamattua tai uskoa materialis- tisen maailmankuvan mukaiseksi. Silloin perinteinen oppi joutuu väistymään.

Mihin tuollainen teologia voi lopulta johtaa?

Ajattelen niin, että jos kaikkien uskon- tojen katsotaan olevan samanlaisia, ei evankeliumin julistamiselle ole enää oi- keutusta. Siksi en ihmettele, että jotkut papit haluavat jo nyt lopettaa perinteisen lähetystyön. Ennustan, että tämä tulee lähitulevaisuudessa olemaan kirkon kii- vaimpia keskustelunaiheita.

